

Ministerieel besluit tot voorlopige gedeeltelijke opheffing van het ministerieel besluit van 11 oktober 1985 houdende de rangschikking als landschap van de Oude Denderloop

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.2.1, 3°, laatst gewijzigd bij het decreet van 15 juli 2016

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het ministerieel besluit van 11 oktober 1985 houdende de rangschikking als landschap van de Oude Denderloop, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 16 januari 1986;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 2 februari 2017;

Overwegende dat de Oude Denderloop te Dendermonde door het ministerieel besluit van 11 oktober 1985 houdende de rangschikking als landschap van de Oude Denderloop omwille van zijn historische waarde als landschap is gerangschikt; dat de aanleiding voor deze rangschikking de werken waren die werden gepland door het toenmalig Bestuur der Waterwegen in functie van een betere beveiliging van het stadscentrum van Dendermonde tegen overstromingen; dat de bescherming als landschap het dempen van de Oude Dender in de binnenstad van Dendermonde diende te verhinderen en het verdwijnen van historisch belangrijk landschapselement diende tegen te gaan; dat het ministerieel besluit van 11 oktober 1985 ondanks de rangschikking van de Oude Denderloop als landschap mits schriftelijke toestemming van de minister of zijn gemachtigde ruimte liet voor bepaalde werken zoals de overwelving van een deel met het oog op de aanleg van een parking, de vervanging van de Bogaerdbrug en de Vlasmarktbrug door vaste bruggen en de aanleg van een dam;

Overwegende dat artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 de opheffing van de bescherming van onroerend erfgoed toelaat; dat deze bepaling zowel de gehele als de gedeeltelijke opheffing van de bescherming van onroerend erfgoed toelaat;

Overwegende dat artikel 6.2.1, 3° van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 als één van de redenen voor gehele of gedeeltelijke wijziging of opheffing van bescherming van een erfgoedwaarde vermeldt het algemeen belang; dat de parlementaire voorbereiding van voormelde bepaling daarbij het volgende stelt *"door een wijzigende context kan het algemeen belang immers geëvolueerd zijn ten opzichte van het algemeen belang ten tijde van de bescherming. Van deze mogelijkheid zal voornamelijk gebruik worden gemaakt om tot een ruimtelijke afweging te kunnen komen. Op die manier kunnen verschillende (ruimtelijke) belangen tegenover elkaar worden afgewogen om zo het algemeen belang te vrijwaren. Uiteraard mag deze mogelijkheid geen vrijgeleide zijn om het belang van de bescherming te ondermijnen. Daarom wordt de procedure voor het wijzigen of opheffen van een bescherming*

uitgebreid;" dat thans blijkt dat door een gewijzigde context het algemeen belang geëvolueerd is ten opzichte van het algemeen belang ten tijde van de bescherming en daarbij een afweging moet worden gemaakt tussen de verschillende ruimtelijke belangen ter vrijwaring van het algemeen belang;

Overwegende dat het provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan 'Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied Dendermonde III', dat de provincieraad van de provincie Oost-Vlaanderen definitief vaststelde op 7 oktober 2015, de deelplannen 'Grenslijn' en 'Dendermonde-West' omvat; dat daarin het deelplan 'Dendermonde-West' als grootschalige stedelijke functie voorziet in de inplanting van een nieuwe penitentiare instelling in het gebied Oud Klooster met een noordelijke ontsluitingsweg via een brug over de Oude Dender, en dat deze ontwikkeling in het algemeen belang is; dat deze penitentiare instelling onderdeel uitmaakt van het Masterplan Gevangenissen van de federale overheid om te voorzien in bijkomende en moderne penitentiare instellingen op het Belgisch grondgebied; dat België immers kampt met sterk verouderde en overbevolkte penitentiare instellingen; dat de Belgische Staat door het Europese Hof voor de Rechten van de Mens reeds verschillende malen werd veroordeeld wegens de schending van artikel 3 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden omwille van de omstandigheden in deze gevangenissen; dat het Europees Comité voor de Preventie van Foltering en Onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestrafing in een rapport van 4 oktober 2013 de overbevolking in Belgische gevangenissen streng bekritiseerde; dat op de Belgische Staat derhalve een internationale verplichting rust om de situatie te remediëren; dat uit het Jaarverslag van het Directoraat-generaal Penitentiare Inrichtingen voor het jaar 2015 blijkt dat de meeste gevangenissen in Oost-Vlaanderen met een overbevolkingsgraad zitten en dat de gemiddelde overbevolkingsgraad meer dan 35 % bedraagt; dat er aldus een dwingende maatschappelijke behoefte bestaat aan nieuwe en moderne penitentiare instellingen; dat de gevangenis die thans wordt voorzien op de site Oud Klooster tegemoet komt aan deze dwingende behoefte van algemeen belang; dat de doelstelling van het terugdringen van overbevolking in de gevangenissen en opvang van gevangenen in menswaardige omstandigheden moet worden afgewogen tegen het belang van de Oude Dender als historisch landschapselement;

Overwegende dat de Raad voor Vergunningsbetwistingen in een arrest daterend van 17 november 2016 met nummer RvVb/UDN/1617/0304, weliswaar in een procedure bij uiterst dringende noodzakelijkheid, oordeelde dat de oprichting van een brug voor de ontsluiting van een nieuwe gevangenis niet kan worden ingepast in de bepaling C.5 van het ministerieel besluit van 11 oktober 1985, die toelaat om mits schriftelijke toestemming van de minister een toegang te voorzien ter hoogte van de dam aan de Nieuwe Dender om de doorvaart van pleziervoertuigen mogelijk te maken; dat hieruit blijkt dat artikel C.5 van het ministerieel besluit van 11 oktober 1985 geen grondslag kan bieden voor de oprichting van een brug als onderdeel van de ontsluiting van een nieuwe gevangenis zodat een gedeeltelijke opheffing van de bescherming van de Oude Denderloop als landschap zich opdringt;

Overwegende dat de veiligheidsvereisten voor de ontsluiting van de beoogde gevangenis dusdanig zijn dat het niet mogelijk is om een brug te voorzien die aan de vereisten van artikel C.5 van het ministerieel besluit van 11 oktober 1985 voldoet, zeker in het licht van de motivering van het arrest daterend van 17 november 2016 met nummer RvVb/UDN/1617/0304; dat een veilig transport van gevangenen alsook een vlotte bereikbaarheid van de nieuwe gevangenis voor de hulpdiensten bij noodsituaties in het algemeen belang zijn; dat de gedeeltelijke opheffing van de bescherming van de Oude Denderloop deze veilige en vlotte bereikbaarheid van de nieuwe gevangenis mogelijk maakt;

Overwegende dat het arrest daterend van 17 november 2016 met nummer RvVb/UDN/1617/0304 weliswaar slechts een arrest is gewezen bij uiterst dringende noodzakelijkheid; dat het algemeen belang van de terugdringing van overbevolking in de gevangenissen en opvang van gevangenen in menswaardige omstandigheden evenwel geen uitstel verdraagt zodat het resultaat van de annulatieprocedure niet kan worden afgewacht, te meer de bewoordingen van het tussengekomen arrest streng zijn en weinig hoop bieden op een andersluidend arrest in de vernietigingsprocedure;

Overwegende dat, voor wat de belangenafweging betreft, erop te wijzen is dat het thans slechts gaat om een gedeeltelijke opheffing; dat de zone die bestemd wordt voor de bouw van een nieuwe brug en sluis de uiterste westelijke grens betreft van de Oude Denderloop, ter hoogte van de dam en sluis aan de Nieuwe Denderloop; dat voor het vervolg van de Oude Dender doorheen de binnenstad van Dendermonde tot aan de monding het karakter van de waterloop en de erfgoedwaarden intact blijven; dat de opheffing aldus geen impact heeft op de stuw- en schutsluis aan de westzijde van het stadscentrum, die in het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen uit 1985 waarbij de historische waarde van de Oude Denderloop werd gemotiveerd, als bijzonder te beschermen landschappelijke overblijfsel van een industrieel-archeologisch stadium werd aangeduid, en die bij besluit van 20 september 2010 als 'Oude Sas' in de inventaris van bouwkundig erfgoed is vastgesteld; dat het ministerieel besluit van 11 oktober 1985 zelf voorziet in de mogelijkheid om, na schriftelijke toestemming van de minister, te voorzien in bijkomende constructies, zoals een toegang om de doorvaart van pleziervaartuigen mogelijk te maken; dat de gedeeltelijke opheffing dan ook geen afbreuk doet aan de algemene erfgoedwaarden van het beschermd landschap en deze bescherming niet ondermijnt;

Overwegende dat het advies van de VCOE ongunstig is; dat de VCOE op grond van de volgende motieven tot haar advies komt:

- het PRUP "Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied Dendermonde" werd en wordt aangevochten voor de Raad van State. Bovendien werd de stedenbouwkundige vergunning door de Raad voor Vergunningsbetwistingen voor de noordelijke ontsluitingsweg geschorst. Klaarblijkelijk hebben het plan en/of de vergunning de erfgoedtoets niet doorstaan. De VCOE wenst daarom geen voorafname te doen op de lopende juridische procedures en acht het niet wenselijk de bescherming op te heffen of te wijzigen zolang er gerechtelijke procedures tegen het PRUP of de vergunning lopen;
- de VCOE erkent dat het PRUP het algemeen belang vertegenwoordigt, met name de bouw van de gevangenis op de site Oud Klooster en de infrastructuurwerken die daarmee gepaard gaan, met onder meer de aanleg van een brug die aansluit op de noordelijke ontsluitingsweg. Deze gewijzigde context kan volgens de VCOE echter pas ten volle worden erkend vanaf het ogenblik dat de procedures tegen het PRUP zijn afgerond;
- er wordt gekozen voor de gedeeltelijke opheffing en niet voor de wijziging van het beschermingsbesluit, zonder motivering;
- de VCOE meent dat de aanleg van een brug op de locatie, mits de nodige maatregelen op het vlak van landschappelijke inpassing, verenigbaar kan zijn met de bescherming van de Oude Denderloop als cultuurhistorisch landschap. Door het openmaken van de dam en de bouw van de sluis zal de Dender weer bevaarbaar worden en het karakter van een bevaarbare waterloop in het historisch stadscentrum weer hersteld worden. De bouw van een brug doet aan deze herwaardering van de historische waarde van de Oude Dender geen afbreuk, indien aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan;
- met de opheffing van de bescherming worden alle randvoorwaarden inzake landschappelijke inpassing losgelaten. De VCOE vindt dit niet wenselijk. De VCOE vindt het verkieslijk om het Beschermingsbesluit te wijzigen met het oog op het toelaatbaar maken van de brug en dit onder bepaalde voorwaarden inzake landschappelijke inpasbaarheid. Het agentschap zou derhalve ook een adviestaak opnemen;

Overwegende dat deze bezwaren en bekommernissen van de VCOE als volgt worden behandeld en weerlegd, waarbij o.m. het verslag van het Agentschap Onroerend Erfgoed wordt bijgetreden:

- dat in het dossier wordt uitgegaan van en wordt verwezen naar de huidige situatie;
- dat het PRUP definitief is en nog steeds geldig, het besluit tot opheffing rekening houdt met de actuele juridische status van de ruimtelijke uitvoeringsplannen, de modernisering van het gevangeniswezen en de nood aan een nieuwe gevangenis een voldoende sterk argument is om het algemene belang in te roepen en het weinig zinvol is toekomstige juridische procedures af te wachten om de opheffingsprocedure op te starten;
- dat het PRUP "Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied Dendermonde" werd goedgekeurd op 7 oktober 2016. Het louter instellen van een annulatieberoep brengt geen omkering mee van het vermoeden dat een administratieve rechtshandeling, ten minste zolang ze door de administratieve rechter niet is vernietigd, moet worden geacht wettig te zijn. Aan het PRUP kleeft dit voorrecht, het zogenaamde *privilège du préalable*. Dit impliceert dat het PRUP deel uitmaakt van de juridische context waarmee het bestuur thans rekening te houden heeft;
- dat, vermits de omvang van de bescherming wordt aangepast, de procedure voor een gedeeltelijke opheffing moet worden gevolgd. Een wijziging van een beschermingsbesluit mag niet tot gevolg hebben dat een bescherming impliciet opgeheven wordt. Als wat wordt gewijzigd of wat wordt toegelaten een zodanige impact heeft op de erfgoedwaarde van het beschermde goed, moet worden overgegaan tot (gedeeltelijke opheffing). Een wijziging van het beschermingsbesluit op maat van geplande werken strookt niet met de doelstelling van het beschermingsbesluit en het schrappen van een verbodsbepaling in het beschermingsbesluit kan contraproductief werken voor het volledige beschermde gebied;
- dat vermits de erfgoedwaarden nog steeds aanwezig zijn, het agentschap van mening is dat enkel een dwingende eis in functie van het algemeen belang aanleiding kan geven tot een gedeeltelijke opheffing van de bescherming;
- dat aan het arrest van de Raad voor Vergunningsbetwistingen dd. 17 november 2016 met nummer RvVb/UDN/1617/0304 het gezag van gewijsde kleeft. Het, weliswaar relatief, gezag van gewijsde van een schorsingsarrest betekent dat de uitspraak voorlopig – in afwachting van een eindarrest – als waarheid geldt. In het aangehaalde arrest overwoog de Raad dat *"zelfs indien in het voorschrift C.5 van het beschermingsbesluit als landschap zou kunnen gelezen worden dat de mogelijke optie om te voorzien in een doorvaart van pleziervaartuigen, ook het voorzien van een brug kan impliceren, valt op het eerste gezicht niet in te zien hoe een brug met een schaal zoals voorzien in de betrokken aanvraag en met als finaliteit de ontsluiting van een nieuw penitentiair complex en de verkeersbewegingen die daarmee gepaard gaan, als een toepassing kan beschouwd worden van dit voorschrift. Uit de overige overwegingen van het advies blijkt overigens dat het agentschap zelf de schaal van de brug sterk afwijkend vindt van de schaal van de Oude Dender zelf, doch omwille van de "dwingende bepalingen van het Ministerie van Justitie" de in de aanvraag voorziene brug als de enige mogelijke oplossing ziet om de ontsluiting van het nieuw gevangeniscomplex te realiseren. Deze laatste overweging op zich kan echter op het eerste gezicht geen criterium zijn om een project inpasbaar te achten in een beschermd landschap."* Vermits de Raad zelf heeft aangegeven dat niet valt in te zien hoe een brug met een dergelijke schaal, die dient voor de ontsluiting van een gevangenis, verenigbaar is met een beschermd landschap, is dit een bijkomend motief die noodzaakt tot een gedeeltelijke opheffing en geen loutere wijziging van het beschermingsbesluit;
- de opheffing gaat niet verder dan strikt noodzakelijk is om de doelstelling van algemeen belang te dienen, d.i. de ontsluiting van een penitentiair complex, binnen de contouren van het PRUP "Structuurondersteunend kleinstedelijk gebied Dendermonde".
- dat besloten wordt dat het advies van de VCOE geen invloed heeft op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

Overwegende dat, gelet op de gewijzigde context van het algemeen belang en afweging van de ruimtelijke belangen, het algemeen belang thans noopt tot een gedeeltelijke opheffing van het ministerieel besluit van 11 oktober 1985;

Overwegende dat de beheersdoelstellingen en bijzondere voorschriften voor de Oude Denderloop zoals bepaald in het ministerieel besluit van 11 oktober 1985 van kracht blijven, met dien verstande dat artikel C.5 evenwel zijn voorwerp verliest zodat het gepast voorkomt om die bepaling tevens op te heffen;

Overwegende dat om alle voorgaande redenen, het gepast voorkomt om het Ministerieel besluit tot voorlopige gedeeltelijke opheffing van het ministerieel besluit van 11 oktober 1985 houdende de rangschikking als landschap van de Oude Denderloop, goed te keuren,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.2.1, 3° en artikel 6.2.3 tot en met 6.2.5 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 wordt het ministerieel besluit van 11 oktober 1985 houdende de rangschikking als landschap van de Oude Denderloop gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 16 januari 1986, gedeeltelijk opgeheven.

Art. 2. Het beschermde goed bevindt zich op het perceel met de volgende kadastrale gegevens: Dendermonde, 1ste afdeling, sectie B en 3de afdeling, sectie C.

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage 1 bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de beschermde goederen wordt als bijlage 2 bij dit besluit gevoegd.

Art. 3. Het plan dat hoorde bij het ministerieel besluit van 11 oktober 1985 wordt vervangen door bijlage 3, die bij dit besluit is gevoegd.

Art. 4. Artikel C.5 van het ministerieel besluit van 11 oktober 1985 wordt opgeheven.

Brussel, 21 MAART 2017

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS